

Vargas i els espanyols aigualits

“De manera que la identitat cultural és un engendre, una mentida que es preserva gràcies als comissaris.”

Viatjar en tren de València a Barcelona sol resultar una bona ocasió d'instruir-se, especialment si és amb bitllet de primera classe. Llavors la societat espanyola dels camins de ferro molt amablement fa repartir els dos diaris —no té manies en això, la companyia— que se suposa que fabriquen l'opinió i la informació dels espanyols. En la pàgina més important d'opinió d'un dels dos diaris, vaig llegint un llarg pamflet del senyor Vargas Llosa, que aquest darrers temps s'ha autoproclamat estendard vivent del lliure canvi il·limitat universal, cosa que em sembla de primera, i flagel·lador implacable de tota cautela davant de la picadora cultural americana, cosa que em sembla trista. Don Mario ataca amb passió tota defensa comercial d'Europa davant de la ja asfixiant invasió de films americans, en nom del valor civilitzatori del lliure comerç.

Molt bé: és un principi filosòfic com un altre. El comerç ha de ser lliure, i que guanyi el més fort. Punt, s'ha acabat.

No és tan clar, però, que don Mario vulga reblar el clau de l'argument amb el martell d'esclafar caps que no li agraden.

Diu que els “cineastes proteccionistes”, entre altres, són un “espantajo demagógico” perquè són “una expresión peligrosa del nuevo gran enemigo moderno de la cultura de la libertad: el nacionalismo”. Contra el formidable avanç de la vida contemporània cap a un món sense fronteres, civilitzat pel comerç, “se agazapan, de un lado los viejos demonios de la xenofobia y el racismo, y del otro el oprobio de una vida cultural enajenada por la tutela de comisarios encargados de defender ese engendro mentiroso, la ‘identidad cultural’”. De manera que la identitat cultural és un engendre, una mentida que es preserva gràcies als comissaris. Bé, gràcies a Déu que no existeixen aquestes identitats. Perquè si tal identitat existia, diu Vargas encara, agermanaria “con un irrompible cordón metafísico las irreverencias tremendistas de Almodóvar y los píos poemas de José María de Pemán, y las fantasías anticonformistas de Bertolucci con los discursos ‘misinos’ de Alessandra Mussolini”. Una perla del pensament contemporani, aquestes ratlles de don Mario. Ja veuen vostès a què ens arrisquem, si de cas tenim la temptació de creure que hi ha una cultura italiana identificable: que Bertolucci i

la Mussolini junior queden units per un “irrompible cordó metafísic”, com Almodóvar i Pemán, Baudelaire i Napoleó, Borís Ieltsin i Dostoievski, Joan de Sagarra i Vicent Martí. Quin horror. Renunciem a l'engendre de la identitat, ràpid, senyors, que si no, a saber amb quines companyies ens trobaríem metafísicament units. Quantes bestieses, Déu del cel, s'escriuen des del prejudici!

En l'altre diari, don Camilo José Cela publica un article en la pàgina important, amb el títol “Defensa de lo propio”, un títol que cap escriptor català no gosaria emprar, sota pena de pecat mortal. Es queixa Cela: “¿Por qué nos hemos agitado los españoles? ¿A título de qué se nos ha descremado, desnatado y descafeinado?”, i així llargues lamentacions amargues sobre la pèrdua de la identitat, per culpa de la televisió i del consum, o siga per culpa del comerç. Conclou l'irritable patriota: “El de la imitación de los europeos es el peor camino que podemos seguir los españoles”. Com que supose que no voldrà promoure la imitació dels africans, americans o asiàtics, he de pensar que el pitjor camí és qualsevol imitació. Efectivament, escriu Cela, l'espanyol “retornará a lo suyo tan pronto como vuelva a mirarse en glorioso espejo de lo propio; lo primero que tenemos que hacer es reafirmarnos en lo nuestro...” I al final: “Todo es cuestión de resistir”. No vull pensar què passaria si un Cela català escrivia això parlant dels catalans. Més val que no ho escriga ningú: és una mostra de pensament silvestre, de la cosa racial, que en diuen ells: la identitat espanyola.

De manera que ja veuen com estan les coses, llegint la premsa que regala la Renfe. Els grans homes dels grans diaris, desbarrant amb estridència. Vejam qui la diu més grossa, i visca la intel·ligència! Hauria de dir que ja s'ho faran, ells amb ells, però no: la bestiesa esquitxa. O esguita, que diem els valencians.

Joan F. Mira